

Збереження потенціалу відновлення соціально-економічної резильєнтності регіонів: аспект міграційної безпеки*

Бараняк Ігор Євгенович¹

Опубліковано	Секція	УДК
30.09.2025	Економіка	314.7:332.1:005.21

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17879860>

Анотація. Стаття присвячена обґрунтуванню пропозицій щодо формування пріоритетних напрямів збереження та посилення соціально-економічної резильєнтності регіонів України в умовах зростаючого міграційного тиску та багатовимірних безпекових викликів. У ході дослідження визначено, що ефективне управління міграційними процесами є ключовою передумовою для збереження людського капіталу, стабілізації ринку праці та нарощення соціальної згуртованості регіонів та громад України. Виокремлено стратегічні напрями регіональної політики збереження потенціалу відновлення соціально-економічної резильєнтності регіонів України із врахуванням викликів та загроз міграційної безпеки, до яких віднесено розвиток місцевої економіки, підтримку зайнятості та стабілізацію ситуації на ринку праці, інтеграцію мігрантів, цифрову трансформацію та запобігання соціальним конфліктам у приймаючих громадах. Автором запропоновано комплекс управлінських інструментів і заходів, спрямованих на зміцнення соціально-економічної резильєнтності з урахуванням специфіки регіонів із різним рівнем міграційного навантаження. Акцентовано на важливості застосування міжсекторального підходу як ключової умови формування довгострокової соціально-економічної стійкості.

Ключові слова: соціально-економічна резильєнтність, міграційна безпека, регіональні ринки праці, трудовий потенціал, регіональна політика, інтеграція мігрантів, місцевий економічний розвиток.

Preserving the Recovery Potential of Regions Socio-Economic Resilience: The Migration Security Aspect

Annotation. The article examines the current problems of preserving and strengthening the socio-economic resilience of the regions of Ukraine in the context of growing migration pressure, demographic challenges and security instability caused by the full-scale aggression of the Russian Federation. The emphasis is on the interdependence between socio-economic resilience and migration security, which determines the ability of regions to adapt to dynamic changes in the structure of the population, the labor market and the load on social infrastructure. It is emphasized that migration security is not only a consequence, but also a

* Статтю підготовлено у межах виконання гранту НАН України дослідницьким лабораторіям/групам молодих вчених НАН України: «Міграційна безпека як детермінанта соціально-економічної резильєнтності України: просторовий вимір (номер державної реєстрації 0124U002049)

¹ кандидат економічних наук, старший науковий співробітник ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долішнього НАН України», ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1467-0262>

determinant of socio-economic stability, which requires its integration into the strategic management of regional development. The article substantiates the feasibility of applying a comprehensive and intersectoral approach to the formation of regional policy, which takes into account the specifics of internal and external migration processes, threats of depopulation, transformation of labor potential and increased social vulnerability of the population. Key priorities for ensuring regional resilience have been identified: labor market development, support for small and medium-sized businesses, digitalization of employment, professional reintegration of socially vulnerable groups, formation of a favorable investment environment, development of social infrastructure for the integration of migrants. Special attention is paid to the need to introduce a system for monitoring and forecasting migration flows, and to the formation of an effective communication policy to prevent social conflicts in communities with a high level of migration burden. The formulated recommendations are aimed at forming an adaptive, socially cohesive and economically sustainable model of regional development, capable of effectively confronting external challenges and ensuring sustainable development in the medium and long term.

Keywords: socio-economic resilience, migration security, regional labor markets, labor potential, regional policy, migrant integration, local economic development.

Вступ

Міграційна безпека та соціально-економічна резильєнтність регіонів перебувають у тісному взаємозв'язку між собою, що зумовлює необхідність їх комплексного дослідження у рамках стратегічного планування регіонального розвитку. З одного боку, високий рівень соціально-економічної резильєнтності створює передумови для нарощення стійкості регіональних соціально-економічних систем до міграційних викликів, зокрема через здатність оперативного адаптуватися до змін у статевовіковій структурі, ринку праці та навантаженні на соціальну інфраструктуру. З іншого боку, порушення міграційної безпеки у вигляді масової еміграції/імміграції населення, втрат людського капіталу чи надмірної концентрації мігрантів може істотно знижувати потенціал регіону/країни до відновлення, ускладнюючи процеси відбудови економіки, зменшуючи соціальну згуртованість і посилюючи інституційне навантаження на органи місцевого самоврядування. Відтак міграційна безпека виступає як чинник, який водночас впливає на соціально-економічну резильєнтність і залежить від неї, формуючи двосторонній механізм взаємодії. Збалансована політика у сфері міграції, інтеграції та підтримки переміщених осіб є необхідною передумовою для збереження демографічного потенціалу, активізації трудових ресурсів і забезпечення довгострокової регіональної стійкості в умовах нестабільного безпекового середовища.

В умовах масштабного поширення дії негативних чинників, зумовлених воєнною агресією РФ проти України, триваючою економічною нестабільністю, а також загостренням демографічних та професійно-кваліфікаційних дисбалансів, питання забезпечення соціально-економічної резильєнтності регіонів України набуває принципово нового змісту та особливої актуальності. Сучасна реальність вимагає переосмислення традиційних підходів до стратегічного управління територіальним розвитком та впровадженні інноваційних управлінських практик, спрямованих на зміцнення адаптивного потенціалу місцевих громад і посилення інституційної спроможності регіональних органів влади протистояти зовнішнім шокам, оперативного адаптуватися до змін середовища й відновлювати сталі траєкторії розвитку. Синергічна взаємодія державної підтримки, ефективного управління ресурсним потенціалом, соціальної згуртованості та розвитку інноваційної спроможності слугує фундаментом для стабілізації регіонального розвитку в довгостроковій перспективі. Такий комплексний підхід сприяє підвищенню стійкості регіональних систем і зміцненню їх конкурентоспроможності в умовах зростаючої нестабільності зовнішнього середовища.

На загал, проблематика соціально-економічної резильєнтності регіонів в умовах воєнних загроз і демографічних викликів активно розглядається у сучасному науковому дискурсі як вітчизняними, так і зарубіжними дослідниками. У фокусі наукових праць є пошук механізмів забезпечення стійкості регіональних систем до зовнішніх шоків, серед яких збройна агресія, масова міграція населення, руйнування соціально-виробничої інфраструктури та втрата людського капіталу. Зокрема, С. Пирожков, Є. Божок, Н. Хамітов [1] акцентують увагу на необхідності інтеграції політики регіонального розвитку з політикою міграційної безпеки. На їхню думку, збереження демографічного та інтелектуального потенціалу в постраждалих регіонах є критично важливим для довготривалого відновлення. Подібної позиції притримуються науковці львівської школи регіоналістики [2, 3, 4, 5, 6], які у своїх дослідженнях вказують на важливості підтримки повернення населення до деокупованих територій як чинника регенерації локальних економік, а також апробовують авторський методичний підхід до дослідження соціальної вразливості територіальних громад Карпатського регіону на основі мультиплікативного методу та просторового підходу. Відтак, міграційна безпека у працях О. Мульської [7] розглядається як один з ключових чинників, що впливають на стабільність соціально-економічного простору, особливо в умовах масової вимушеної міграції населення. У контексті воєнної агресії РФ та її наслідків для внутрішньої та зовнішньої мобільності українського населення не менш прикладного значення набувають дослідження Е. Лібанової, О. Позняка та О. Цимбала [8], а також результати аналітичних звітів міжнародних організацій, в яких здійснюється оцінка масштабів та наслідків вимушених зовнішніх та внутрішньодержавних міграцій, розглядаються трансформаційні процеси у структурі зайнятості, рівнях доходів та доступності базових соціальних послуг для ВПО.

Попри наявність значної кількості наукових праць, присвячених вивченню соціально-економічної резильєнтності регіонів та проблематиці міграційної безпеки, більшість із них мають дескриптивний характер, позаяк здебільшого окреслюють загальні тенденції та напрями впливу міграційних процесів на соціально-економічний розвиток регіонів, без конкретизації механізмів та інструментів практичного забезпечення їх соціально-економічної резильєнтності в умовах посилення міграційних процесів. Окрім того, спостерігається дефіцит емпіричних досліджень, що базуються на поглибленому аналізі регіональної специфіки, особливо тих територій, які зазнали найбільшого впливу внаслідок збройної агресії. Більшість публікацій не враховують локальні соціально-економічні, демографічні та інституційні відмінності, що значно ускладнює адаптацію отриманих результатів до практичних потреб формування дієвої регіональної політики.

Відтак, аналіз наукових джерел підтверджує необхідність розробки комплексного підходу до управління процесами формування соціально-економічної резильєнтності регіонів з урахуванням чинника міграційної безпеки.

Метою статті є обґрунтування пріоритетних напрямів збереження та посилення потенціалу соціально-економічної резильєнтності регіонів України в умовах зростаючого міграційного тиску та безпекових викликів, а також розроблення комплексу управлінських рішень і прикладних інструментів, спрямованих на підвищення адаптивності територіальних громад до трансформацій демографічної структури, змін на ринку праці та актуалізації соціальних ризиків, зумовлених міграційними процесами.

Результати

В цілому міграційну безпеку розглядаємо не лише як окремий елемент безпекової політики, а й як інтегральну складову соціальної стабільності та економічної стійкості регіональних систем, що набуває особливого значення в умовах зростаючих викликів,

спричинених збройним конфліктом та внутрішнім переміщенням населення. Адже, в умовах війни або макроекономічних шоків масова міграція населення може як підсилити, так і ускладнити ситуацію в регіонах. Регіони, що здатні інтегрувати мігрантів, забезпечити їм доступ до соціальних послуг, житла та ринку праці, демонструють вищу резильєнтність. Відтак, належне управління міграційними потоками, забезпечення рівного доступу до базових послуг, інтеграція внутрішньо переміщених осіб у місцеві економіки сприяють збереженню людського потенціалу, підвищенню зайнятості та соціальної згуртованості. Водночас відсутність збалансованої політики у сфері міграційної безпеки може призвести до зростання соціальної напруги, поглиблення регіональних диспропорцій і зниження адаптивного потенціалу громад. Саме тому інтеграція принципів міграційної безпеки у стратегії регіонального розвитку виступає ключовою передумовою формування довгострокової соціально-економічної резильєнтності, особливо в умовах тривалого воєнного конфлікту та деструктивних демографічних процесів.

З урахуванням зростання загроз, пов'язаних із порушенням міграційної безпеки, та необхідності збереження й активізації потенціалу відновлення соціально-економічної резильєнтності регіонів України, виникає потреба у чіткому визначенні пріоритетних стратегічних напрямів впливу, які мають сформувати основу сучасної регіональної політики. На наш погляд, такі напрями повинні бути найперше орієнтовані на довгострокове зміцнення адаптивних можливостей територіальних громад, посилення стійкості до статевовікових, а також професійно-кваліфікаційних трансформацій та забезпечення комплексного розвитку у контексті внутрішніх і зовнішніх міграційних процесів.

У структурі пріоритетів регіональної політики провідне місце займає потреба стабілізації та розвитку регіональних ринків праці, оскільки саме від стану ефективного функціонування ринків праці значною мірою залежить рівень економічної активності населення та мігрантів, їх соціальна стабільність та якість економічної інтеграції соціально вразливих категорій населення.

Цей напрям насамперед має передбачати створення сприятливих умов для зростання економічної активності населення, покращення детермінант зайнятості за критеріями її легальності, продуктивності та сталості й включає її системну дерегуляцію, розвиток гнучких форм праці, модернізацію наявних механізмів соціального страхування та надання державних гарантій для працівників та бізнесу, розширення можливостей перекваліфікації та професійного навчання/зростання, які дозволяють адаптувати трудові ресурси до нових професійно-кваліфікаційних потреб регіональних економік.

У цьому відношенні органам державної влади доцільно ініціювати:

розробку та реалізацію програм перекваліфікації та професійної підготовки, що адаптовані до поточних потреб місцевих ринків праці та спрямовуються на формування у економічно активного населення (в тому числі у вимушених мігрантів, які зазвичай втрачають попереднє місце праці та фахову приналежність, а також стикаються з бар'єрами на ринку праці через соціально-економічні, психологічні або культурно-лінгвістичні перешкоди) затребуваних навичок та професійних компетентностей. Варто зазначити, що такі програми мають включати не лише базову професійну підготовку, але й передбачати розвиток цифрових навичок, управлінських компетенцій та формування підприємницького мислення в цілому;

налагодження ефективної системи взаємодії та комунікації між учасниками ринку праці (роботодавцями та пошукачами праці) з метою уникнення професійно-кваліфікаційного дисбалансу між пропонованими та затребуваними компетенціями на регіональних ринках праці через створення так званих «платформ локального працевлаштування», які включають центри кар'єрного консультування та водночас

повинні прискорювати процес інформування шукачів праці про місцеві вакансії із використанням онлайн-ресурсів, соціальних мереж, мобільних застосунків, синхронізованих з базами даних центрів зайнятості, а також проводити моніторинг потреб роботодавців у громадах;

застосування інструментів фінансової мотивації бізнесу (особливо малих і середніх підприємств) шляхом запровадження практики фінансово-економічної підтримки розвитку бізнес-ініціатив, надання податкових кредитів та пільгового оподаткування роботодавців, які забезпечують впровадження гнучких/адаптивних форм організації праці, створення робочих місць для фрилансерів у форматі проєктної зайнятості та відповідно дозволяють працювати у формі дистанційної або часткової зайнятості.

Зважаючи на зростаюче значення дистанційної та проєктної форм зайнятості органам державної влади варто зосередити увагу на проведенні загальнонаціональної інформаційно-просвітницької кампанії, яка має насамперед передбачати інформування населення та роботодавців про переваги, особливості та правові аспекти дистанційної та проєктної роботи, забезпечувати формування позитивного ставлення роботодавців до нетрадиційних форм зайнятості на прикладі успішних кейсів із різних регіонів, в тому числі через активне залучення до роз'яснювальної роботи серед широких верств населення засобів масової інформації, соціальних мереж, цифрових онлайн-платформ і систем формальної/неформальної освіти.

Разом з тим, в умовах загострення демографічних викликів у зв'язку із старінням населення та зниженням рівня економічної активності, ринки праці регіонів України дедалі частіше стикаються з проблемами відтворення трудового потенціалу. Особливо високий дефіцит кадрів спостерігається у професіях робітничого характеру. Відтак, важливого значення набуває завдання забезпечення ефективної мобілізації наявних трудових ресурсів в умовах їх кількісного та якісного обмеження. Його реалізація потребує впровадження комплексних і системних заходів, спрямованих на професійну реінтеграцію соціально вразливих категорій населення (внутрішньо переміщених осіб, учасників бойових дій, жінок та молоді), які потребують підтримки з боку органів державної та місцевої влади для повноцінної участі в економічному житті та адаптації до реалій регіональних ринків праці, а також створення умов для легального працевлаштування мігрантів (прозорі адміністративні процедури, правовий супровід та моніторинг дотримання трудових прав).

Задля розвитку підприємницької активності та раціонального використання трудових ресурсів потенціалу соціально вразливих категорій населення, що мають обмежений доступ до традиційних джерел фінансування (ВПО, ветеранів війни, реемігранти) доцільно застосовувати інструменти мікрокредитування та грантові програми шляхом надання грантів на запуск, релокацію або масштабування бізнесу, формування сприятливої підприємницької екосистеми через створення бізнес-інкубаторів у громадах із фокусом на навчання та розвиток підприємницьких ініціатив, менторський супровід, а також юридична та бухгалтерська підтримка для новостворених і малих бізнесів, зменшення адміністративного навантаження шляхом спрощення процедур реєстрації, звітності та ліцензування підприємницької діяльності з високим рівнем інноваційної та соціально-економічної значущості.

Таким чином, стабілізація та розвиток ринку праці є системоутворювальним елементом формування соціально-економічної резильєнтності регіонів, спрямованим на відновлення економічного потенціалу, посилення адаптаційної спроможності населення та зменшення соціальних ризиків у контексті викликів міграційної безпеки.

Ефективна реалізація вищезазначених заходів матиме комплексний позитивний вплив на перебіг процесів соціально-економічного розвитку в регіонах та громадах, оскільки вона сприятиме зниженню рівня безробіття, активізації самозайнятості населення, зміцненню локальних економік та зменшенню соціальної вразливості

найбільш вразливих категорій громадян. Водночас інтеграція таких компонентів, як менторська підтримка, сприяння розвитку стартапів, а також налагодження співпраці із місцевим бізнесом, істотно підвищить інституційну здатність територіальних громад до стратегічного планування та сталого розвитку. У підсумку, це дозволить сформувати міцний фундамент для зміцнення соціальної згуртованості населення та підвищення рівня регіональної резильєнтності в умовах посилення макроекономічних та безпекових викликів й турбулентностей.

Зрештою другим пріоритетним напрямом у збереженні потенціалу відновлення соціально-економічної резильєнтності регіонів України є посилення їхньої соціально-економічної стійкості до внутрішніх і зовнішніх викликів. У практичному вимірі соціально-економічна стійкість територій посилюється за умови забезпечення рівного доступу місцевого населення й мігрантів до базових соціальних послуг, розвитку інфраструктури підтримки вразливих категорій населення, а також посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування у сфері реагування на наслідки міграційних процесів та кризових ситуацій.

Варто зазначити, що соціально-економічна стійкість територій в умовах масштабної вимушеної міграції населення вимагає здатності не лише адаптуватися до швидких соціально-демографічних змін, а й мінімізувати ризики, пов'язані з депопуляцією у регіонах походження мігрантів та перевантаженням інфраструктури в приймаючих громадах. Виходячи з цього другий пріоритетний напрям збереження потенціалу відновлення соціально-економічної резильєнтності полягає у розробці й реалізації цілеспрямованих інструментів, орієнтованих на підвищення здатності регіонів адаптуватися до поточних міграційних викликів та ризиків й трансформувати їх у фактор розвитку.

Відтак, на наш погляд, першочергові завдання органів місцевої влади у цьому відношенні повинні орієнтуватися на розвиток інфраструктури для інтеграції мігрантів, в тому числі внутрішньо переміщених осіб, що передбачає не лише забезпечення тимчасовим або постійним житлом, а й повноцінний доступ до базових соціальних послуг (закладів освіти та охорони здоров'я, соціального захисту, ринку праці). У цьому контексті доцільним є створення в громадах центрів адаптації, які б поєднували інформаційну, психологічну та професійну підтримку мігрантів.

Водночас необхідно впроваджувати заходи орієнтовані на зміцнення внутрішньої соціально-демографічної стабільності регіонів, в тому числі збереження та залучення людського капіталу. Задля цього органам державної влади необхідно оптимізувати та посилити політику протидії економічній міграції населення з регіонів, зосередивши увагу на створенні привабливих умов для життя й працевлаштування на місцях поточного проживання економічно активного населення. Зокрема, запроваджувати програми регіонального працевлаштування з урахуванням потреб ринку праці та особливостей демографічної структури територій, нарощувати локальні виробничо-економічні можливості (перспективи) для молоді через інвестування фінансових ресурсів у розвиток малого бізнесу, креативних індустрій та сектору інформаційних технологій, впроваджувати практику стипендіальних програм для молодих спеціалістів із зобов'язанням відпрацювання у громаді, що в цілому сприятиме утриманню кваліфікованих кадрів (медиків, освітян, інженерів). Додатковим чинником мотивації має стати розробка комплексних соціальних пакетів для молодих сімей, які включають забезпечення житлом, доступ до якісної дошкільної та шкільної освіти, а також розвиток інфраструктури дозвілля та соціального обслуговування.

Окремий вектор державної політики забезпечення соціально-економічної стійкості має орієнтуватися на стимулювання процесів повернення (залучення) мігрантів, що можливе лише за умови комплексного відновлення соціально-економічної інфраструктури, гарантій безпеки та створення нових можливостей для економічної

активності. Органам державної влади насамперед важливо забезпечити соціальний супровід залучення мігрантів та їх економічної інтеграції у середовищі нових територій проживання. Слід усвідомлювати, що мігранти, які повернулися з-за кордону, становлять значний потенціал для соціально-економічного розвитку громад. Вони мають цінний досвід адаптації до інших соціально-економічних, правових і культурних систем, зазвичай вирізняються сформованими професійними компетентностями, володінням іноземними мовами, практичними навичками підприємництва та налагодженими транснаціональними контактами. Крім того, їх обізнаність з європейськими моделями управління, освіти та охорони здоров'я робить їх важливим ресурсом для модернізації та інноваційного розвитку місцевих спільнот.

З іншого боку, ефективне управління міграційними процесами потребує надійної системи збору, обробки та аналізу даних. Відтак, важливим завданням державної регіональної політики залишається запровадження системного моніторингу й прогнозування міграційних потоків, а також аналізу демографічних, соціальних і економічних даних на рівні регіонів та територіальних громад. На практиці це дозволить більш своєчасно реагувати на зміни у демографічній ситуації та формувати обґрунтовані рішення в галузі соціально-економічного планування, формувати адаптивні стратегії реагування на зміну чисельності та складу населення, у тому числі в умовах криз.

У цьому відношенні насамперед необхідно модернізувати наявну систему збору та аналізу міграційних даних на регіональному (місцевому) рівні, яка б забезпечувала оперативну інформацію щодо структурно-кваліметричних параметрів внутрішньої та зовнішньої міграції, соціально-демографічного профілю мігрантів, причин та векторів переміщення населення. Така система повинна функціонувати у взаємодії з державними реєстрами, службами зайнятості та органами місцевого самоврядування. Крім того, варто аби результати міграційного моніторингу у підсумку інтегрувалися до стратегічних документів розвитку територіальних громад та регіонів, що дозволило б більш грамотно враховувати міграційні ризики та можливості під час розробки заходів політик у сфері інфраструктури, охорони здоров'я, освіти, ринку праці, прогнозувати навантаження на соціальні служби, а також планувати необхідні заходи для утримання населення, залучення нових мешканців або реемігрантів.

Не менш важливе значення у процесі формування державної політики забезпечення соціально-економічної стійкості регіонів України варто приділяти увагу заходам орієнтованим на попередження соціальних конфліктів у громадах, що приймають значну кількість мігрантів та посилюють соціальну згуртованість місцевих громад в цілому. Відтак, для мінімізації потенційної соціальної напруги необхідне впровадження підходів, що забезпечують рівноправний доступ до соціальних, економічних і інфраструктурних ресурсів як для місцевого населення, так і для мігрантів. У цьому відношенні доцільно розробляти та впроваджувати програми соціального діалогу, які сприяють формуванню довіри між полярними групами населення та передбачають застосування практик медіації у випадках виникнення локальних конфліктів.

Таким чином, зміцнення соціально-економічної стійкості регіонів в умовах загроз міграційній безпеці передбачає міжсекторальний підхід, який поєднує інструменти демографічної політики, регіонального розвитку, соціального захисту, зайнятості та управління міграційними процесами. Лише така інтегрована стратегія дасть змогу забезпечити стабільність, згуртованість та розвиток українських територій у середньо- та довгостроковій перспективі.

Беручи до уваги, що соціально-економічна резильєнтність безпосередньо пов'язана з рівнем економічного розвитку регіонів та громад, важливим і стратегічно значущим напрямом має стати стимулювання місцевого економічного зростання. Адже

економічна стабільність створює основу для подолання соціальних ризиків, підвищення добробуту населення та посилення стійкості інституційних та соціально-демографічних структур, а розвиток місцевої економіки сприяє диверсифікації джерел зайнятості, зміцненню малого та середнього бізнесу, збільшенню податкових надходжень до місцевих бюджетів і формуванню нових можливостей для самореалізації населення.

У підсумку, систематизоване бачення напрямів і інструментів збереження потенціалу відновлення соціально-економічної резильєнтності регіонів України відображено на рисунку 1.

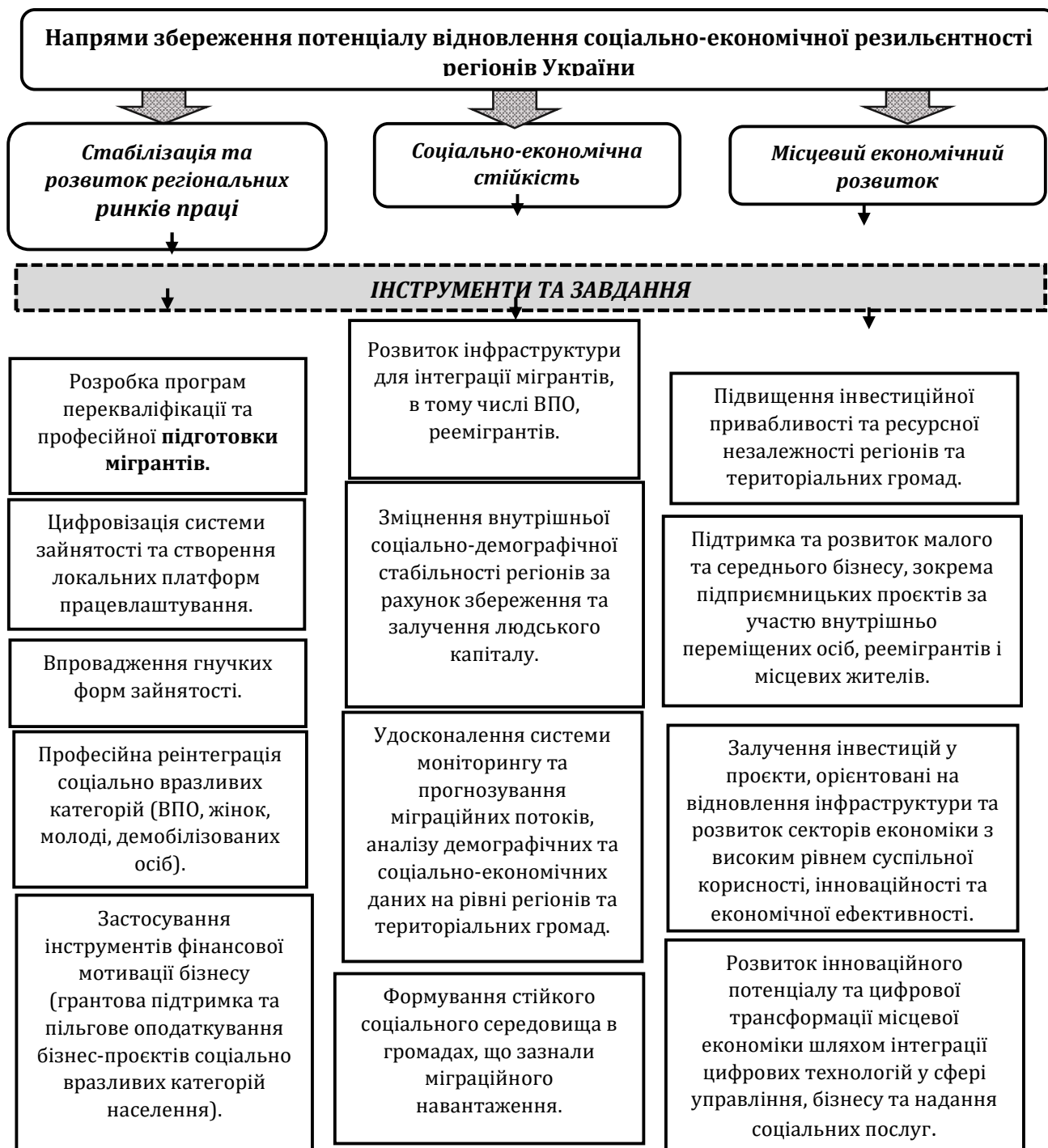

Рис. 1. Інструментарій регіональної політики з посилення соціально-економічної резильєнтності в умовах міграційного тиску
Джерело: авторська розробка

Разом з тим, зростання економічної активності, підвищення рівня зайнятості, розширення податкової бази та посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування створять сприятливі передумови для інтеграції мігрантів, зниження соціальної напруги та формування інклюзивного середовища. У комплексі ці процеси сприятимуть трансформації викликів, пов'язаних із міграційними процесами, на чинники економічного зростання, інноваційного розвитку та зміцнення територіальної згуртованості. Відтак, економічне зміцнення територіальних громад є не лише інструментом забезпечення матеріального добробуту, а й важливим чинником довгострокової соціальної стабільності та демографічної витривалості.

Висновки

У ході дослідження встановлено, що соціально-економічна резильєнтність регіонів України в умовах зростаючого міграційного тиску та загострення безпекової ситуації визначається здатністю територіальних громад своєчасно адаптуватися до трансформацій демографічної структури, викликів на ринку праці та зростання соціальних ризиків. Відтак, ефективна міграційна політика є ключовим чинником збереження людського потенціалу, забезпечення соціальної згуртованості та відновлення економічної активності на місцевому рівні.

Таким чином, органам державної влади необхідно інтегрувати принципи міграційної безпеки у стратегічне планування регіонального розвитку як передумови формування стійких та інклюзивних моделей соціально-економічного зростання. При цьому, управлінські заходи збереження потенціалу резильєнтності мають спрямовуватися на стабілізацію ринку праці, підтримку підприємницької активності, розвиток цифрових інструментів зайнятості, формування ефективної інфраструктури для інтеграції мігрантів, створення позитивного інституційного середовища, а також удосконалення системи управління та механізмів моніторингу міграційних процесів. Разом з тим, особлива увага має приділятися практичним інструментам підтримки соціально вразливих категорій населення, включаючи внутрішньо переміщених осіб, жінок, молодь, ветеранів, з метою їх професійної реінтеграції та економічної активності. У підсумку, запропоновані заходи сприяють формуванню умов для сталого розвитку, підвищення конкурентоспроможності регіонів та зміцнення їхньої спроможності ефективно реагувати на виклики воєнного та поствоєнного періодів, а реалізація комплексної регіональної політики, зорієнтованої на посилення адаптивного потенціалу громад, сприятиме трансформації міграційних викликів у можливості розвитку, забезпечуючи соціальну стабільність, економічну динаміку та довготривалу стійкість територій.

Список використаних джерел

1. Пирожков С., Божок, Є., Хамітов Н. Національна стійкість (резильєнтність) країни: стратегія і тактика випередження гібридних загроз. Вісник Національної академії наук України. 2021. № 8. С. 74–82.
2. Мульська О., Сорочак О. Удосконалення політики регулювання міграційних процесів в умовах соціально-економічної нестабільності: інституціональний підхід. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 2. С. 18–30. <https://doi.org/10.31649/ins.2023.2.18.30>
3. Мульська О., Бараняк І. Послаблення соціальної вразливості територіальних громад Карпатського регіону України в умовах економічно-політичної нестабільності. *Modeling the development of the economic systems*. 2023. № 2. С. 131-137. <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-8-17>

4. Біль М. М. Проактивна політика інтеграції внутрішньо переміщених осіб: особливості Львівській області. Інтернаука. Серія «Економічна науки». 2023. № 11(79). <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-11-9342>
5. Садова У.Я., Левицька О.О., Мульська О.П., Теслюк Р.Т. Стан ринку праці як чинник формування міграційної активності населення. Ринок праці та зайнятість населення. 2019. № 3. С. 5-13.
6. Мульська О.П. Балансування ринку праці в умовах підвищеної міграційної активності населення. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2019. Вип. № 1 (135). С. 59-65.
7. Мульська О. П. Міграційні ризики та соціально-економічна резильєнтність: теоретико-концептуальне моделювання. Наукові записки Львівського університету бізнесу і права, 41, 2024. С. 126-134. <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/1214>
8. Лібанова Е. М., Позняк О. В., Цимбал О. І. Масштаби та наслідки вимушеної міграції населення України внаслідок збройної агресії Російської Федерації. Демографія та соціальна економіка. 2022. № 2. С. 37-57. URL: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001339377>